

Márciusi és áprilisi koncertekről

Mosonyi Mihály-émlékestre került sor március 9-én a Nemzeti Hangversenyteremben. Peter Scholcz vezényletével a **Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar** elsőként az Ünnepi zenét játszotta, majd Jandó Jenő szólistájával az e-moll zongoraversenyt adta elő. Szünet után megnőtt az apparátus; Kertesi Ingrid, Lukin Márta, Gulyás Dénes és Jekl László, valamint a Nemzeti Énekhar közreműködésével az I. (C-dúr) mise csendült fel, a Jubilate Deo gradulatét követően.

Scholcz azok közé a kevesek közé tartozik, akik Európa-szerte a magyar zenét igyekeznek ismertté tenni; a hollandiai Liszt Ferenc Társaság, később a Frid Géza Társaság elnökeként, gyakorló zenészként és zenetörténészként propagátora főként a 19. századi muzsikának. Mosonyi művészete kiváltképp közel áll a szívéhez; aligha véletlen, hogy összes egyházi művét lemezre vette (a Hungaroton Classic három kiadványán). Lelkesedésben, felkészültségben aligha van hiány – ezúttal az előadókra koncentrállhatott.

Nem úgy a zenekar; ők, mi tagadás, korántsem anyanyelvi szinten beszélnek a 19. századi zene eme dialektusát. Néha hallhatóan nem tudtak mit kezdeni valamely tematikus szakasszal vagy bármilyen formarésszel, míg máskor ismertebb tájra kerülve, biztosan tájékozódhattak.

A kedély, sőt, a hangulat hiányzott az Ünnepi zene technikailag kidolgozott részleteiből néha; majd felcsendült a Szózat-idézet, fenségesen – ám szinte talált tárgy módjára. A romantika nagyot-álmodni merése protokolláris ünnepé fokozódott le.

Ideális választás volt Jandó Jenő a versenymű szólistájának. Nemcsak azért, mert gyakori partnere eme zenekarnak is, hanem azért, mert – anélkül, hogy bármiféle dirigensi ambíciókat táplálna – hangszere mellől képes segíteni, már-már irányítani az együttest. Ha kell, összenéz a szólistikus szerepű zenekari játékosal, máskor előzékenyen vagy elegáns gesztussal „kivár”, tehát szinte lehetetlenné teszi, hogy ne jókor lépjen be a cadenza végén az együttes. Mégsem elsősorban alkalmazkodik, hanem inkább inspirálja partnereit a vele együtt-haladásra. Megteszi ezt ismert-népszerű versenyművek esetében is, de most kifejezetten szükség volt erre, hiszen a sajátos formai felépítésű kompozíció egészében másképp nemigen tudtak volna

tájékozódni a játékosok. Scholcz pedig úgyszintén ügyelt a részletekre (leginkább azokkal foglalkozott), néha – talán elsősorban saját magának – még a szólistát is vezényelte. Érdekes, hogy mihelyt tematikusan körülhatárolt szakaszt kellett megszólaltatni valamely szólósnak, azonnal minőségileg javult a hangzás, értelmet kapott, s gyakran megfelelő súllyal-ranggal szólta a kíséret is.

Az est második részében a dirigens számára nem kis feladatot jelenthetett a térben többszintes előadói apparátus irányítása. Szívesen törődött az énekkarral, s meg kell hagyni: ezúttal elragadóan szép halk hangzásokat (is) produkált a kórus. Változatos dinamikával, mindig a(z értett) szövegnek megfelelő érzelmi-indulati töltéssel, értően szóltak a tételek, és sikerült megvalósítani ideális hangzási arányokat a szólisták, a kórus és a zenekar között. A Sanctus persze „robbant”, félreismerhetetlenül a Nemzeti Énekhar stílusában – s talán annál is elemntárisabbnak hatott, mivel kidolgozott volt az érzelmi skála ellentétes véglete is.

Emlékest, részben Brand Mihálynak adózva, s remélhetőleg stílári tanulságokkal a zenekarnak. A jelenlévő közönség számára viszont elgondolkodtató tanulságot kínált az általános érdektelenség. Ennyire bérlet-központú lenne a nagyérdemű, hogy a bérleten kívüli esemény akkor sem kelti fel figyelmét, ha az egyidejű egyéb kínálat elhanyagolható nagyságrendű?

Keressük helyünket Európában – ugyanakkor nem vesszük észre magunkat (kulturális örökségünket, múltunkat – azt, amit egyébként majdan exportálhatnánk) idehaza?

* * *

Március 10-én a **Nemzeti Filharmonikus Zenekar** lépett fel a Nemzeti Hangversenyteremben, Kocsis Zoltán vezényletével. A Klemperer-bérlet 4. estjének műsorán két szimfónia (Haydn: C-dúr, No. 82 és Mozart: D-dúr, K. 297) keretezett két Mozart-versenyművet. A G-dúr zongoraversenyt (K. 453) a zongora mellől dirigálta Kocsis, a D-dúr fuvolaverseny (K. 314) szólistája Bálint János volt. E zenekar, karmesterével, mindig tud újítani, meglepetéseket szerezni. Most például azzal, hogy szinte kamarazenekarra csökkentett (s művenként változó nagyságú) együttes játszott. A régizénelés hívei erre

megvonhatják a vállukat, korhű praxis, mi ebben az új – ám a felcsendülő zene azonnal megadta a választ: az intenzitás. A Liszt Ferenc Kamarazenekar aranykora is eszébe juttatható a hallgatónak, amikor is úgy érezte: a kis-számú előadó tolmácsolásában „minden” meggyőzőbben hat. Ugyanakkor, a hangzásképp egésze mégis a Nemzeti Filharmonikusok játéktílusát idézte (koncentrátként). Szikrázóan intellektuális, már-már matematikailag megtervezett dinamikai hang-térkép, melyen plasztikusan megkülönböztethetőek a játékmódok. (Urtext kottát gyerekjáték lenne előadói utasításokkal „berendezni” ilyesfajta interpretáció hallatán.) Mindennek megvan a maga helye – s minden a helyén van. A Haydn-szimfóniákban oly gyakori szabálytalanságok, aszimmetrikus hangsúlyok vagy artikulációk is (néha sajnos túlzottan is; visszatéréskor az ember legfeljebb a perfekt konzekvenciáknak örülhetett, a pillanat varázsát jelentő szabadságnak nyoma sem volt). Lám, hálátlan a hallgató; máskor a következetességet hiányolja, az analógiákat olyankor is, ha netán a kottaközreadás mást sugall – most pedig azt a parányi gesztust, amitől elhisszük, hogy a hangzó tünemény valóban él.

A művek alaposabb ismeretében persze volt mit észrevenni, olyasmiket, amik más megszólaltatáskor benne maradnak a kottában; de egy idő után fárasztónak hatott a mindenkor épp a megszólaltatandóra koncentráló hangképzés (például, amikor a kíséret egyenletes negyedeit hallgatva inkább tudtuk, semmint észleltük az adott tétel metrumát). Ami mindenképp hiányzott, az a spontán-őszinte elmosolyodásnak a lehetősége, lett légyen szó tematikus szakasz formai lekerekítéséről, hirtelen-váratlan metrikai vagy harmóniai „meglepetésről”, netán visszatérésről, a versenyművek esetében a cadenzát záró trillához csatlakozó zenekari belépésről – bármiről.

Elismerésre méltó virtuozitással adta elő szólóamat a fuvolaversenyben Bálint János (akit szokás a fuvola Paganinijének is nevezni), ugyanabban a stílusban, amelyben kísérei játszanak. Tehette ezt annál is inkább, hiszen egyébként ő is a Nemzeti Filharmonikus Zenekar tagja, immár öt éve. Éppen ezért különös élmény volt Kocsis zongorázását hallgatni. Miközben együttesét

irányította, frappánsan karakterizált játékkal választékos tónusokat sorakoztatott egymás után, szinte önmagában felmutatva a mozarti muzsika ezerarcúságát.

Rádásként igazi zenetörténeti kuriózummal ajándékozta meg hallgatóit, amikor is a Párizsi szimfónia elhangzása után azt a tételt dirigálta, amelyet Mozarttal pótlólag-kiegészítőleg íratott a bemutató zenekar, a Concerts Spirituels impresszáriója, aki – mint oly sokan a zseni kortársai közül – nem jutott el az eredeti lassú-tétel értő felfogásáig. Habár, ha meggondoljuk, hogy annakidején egyetlen próbával (!) aratott sikert a mű...

Ebben szerencsére nem törekedett korhűségre az előadó-együttes, sőt, a hangversenyterem mind alaposabb ismeretében képesek voltak arra a csodára is, hogy plasztikusan hallhatóvá (ha kell, áttetszővé, máskor kevert hangszínűvé) tegyék a partitúrák gazdag-változatos faktúráját. Pontosan megkülönböztethetővé vált, mikor kopulázzák fúvósok a vonós-szólamokat, s mikor szólisztikus (akár kísérő-funkcióban) a szerepük. Külön öröm, hogy a két illetve egy nagybőgős által játszott szólam is mindig érvényesült. Rendhagyó zenetörténet-óra volt, melynek témája a két klasszikus mester hangszerelési jellegzetességeinek bemutatása.

* * *

A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében, Maxim Vengerov szólójával, március 23-án adott nagyszerű estjüket követően, legközelebb április 7-én, a „Vonzások és választások” sorozat Honvagy című koncertjén köszönhetjük, az időközben Bartók Béláról elnevezett Nemzeti Hangversenyteremben a **Pannon Filharmonikusokat**. Ezúttal, sajnos, vezető karmesterük nélkül érkeztek, s Marko Letonja közreműködése elsődlegesen azért volt hasznos, mert elgondolkodásra, röpké „számvetésre” készítette a hallgatót. Könnyű hozzászólni ugyanis a többé-kevésbé egyenletes színvonalú teljesítményekhez, s ha gyakran ugyanazzal a dirigenssel lép fel a zenekar, nem differenciáljuk az elismerést. Most pótolható a mulasztás. Távollétében is elismeréssel adózunk zenekarnevelő munkájáért Hamar Zsoltnak; azzal és csak azzal magyarázható ez a furcsa est. Ami, tegyük hozzá, még furcsább lett volna, ha a hangszeresek (ami egyébként nem lenne példa nélkül való) a karmester „kezére” játszanak.

Marko Letonja életrajza imponáló a sok-sok hírességgel, s a reprezentatív helyszíneken. Utóbb arra gondolhatunk csak: idejelenkor – sőt, túl korán – került kapcsolatba

olyan profi együttesekkel, akik mindenkor jobban ismerték az adott műsort nála. Mérésékelt technikai tudás és bizonyára megnyerő modor birtokában, amennyiben vendégszerepléseik soha semmiféle extravagáns elképzelés megvalósítását nem akarta rákényszeríteni az együttesekre – békés együttműködéshez vezethetett. Ám szinte természetesen el kellett hogy maradjon közben a rendszeres (műhely)munka – legalábbis csak erre tudok következtetni a látottakból. Letonja képtelen volt elérni, hogy pontos legyen egy indulás, s ez korántsem a zenekar hibája! Sőt, nagy érdemük, hogy csakhamar összerázódtak, s – és ez a lényeg – mindvégig többet adtak, mint amennyit a karmester kért. Persze, koránt sincs irigylésre méltó helyzetben az a külföldi karmester, aki nyitószámként Bartóktól a Magyar képeket vezényli – magyar közönség előtt. Mindenesetre, a rubato-karakterek korántsem indokolják, hogy a vonóssokat se intse be, s általában, az egyes formai szakaszok szép kicsendítése után indokolt lett volna előre megtervezetten gondoskodni a következő rész indításáról. A Pannon Filharmonikusok már a koncertterem próbaüzeme óta rendszeresen lépnek fel itt, kezdhetik kiismerni akusztikailag is a termet – a dirigens e szempontból hagyatkozhatott volna rájuk, viszont a ténylegesen megszólaló hangzás koordinálása egyértelműen az ő feladata lett volna. De ő megelégedett a karakterizált-hangulatos megformálásokkal, s a pillanatnyi hangzás-egyensúlyt nem állt szándékában mozdulataival korrigálni. Ezért fordulhatott elő, hogy például a Medvetáncban a bőgők pizzicatója nagyjából megmaradt a látvány szintjén (ugyanonnan viszont másként-jobban szóltak más tételekben a hasonló effektusok!). A ciklus IV. tételében (Kicsit ázottan) remekeltek a fafúvósok, a partitúra élénk színeinek megjelenítésével, a hangszerelési effektusok hangzó életre keltésével. Méltán bólintott feljüket elismerően – bár az inspiráció nem tőle származott.

Örömmel regisztrálhatjuk, hogy Baráti Kristóf a zenekar rendszeres szólistája. Remek játéka feltehetően a vonóskar egészére inspiráló hatású. Ezúttal Csajkovszkij: Melankólikus szerenádját és Valse-scherzóját hallhattuk közreműködésével, klasszikus letisztultságú és fegyelmű felfogásban, az érzelmi töltést érzéki szépségű tónussal biztosítva.

Dvořák: IX. szimfóniája a hamar feledhető produkciók közé tartozott – a szinte zenetörténeti örökzöldnek számító mű újrahallgatása semmiféle többlet-élményt nem

adott, inkább csak kellemes háttérzenét biztosított a mindegyre elkalandozó figyelem számára. (Amit nem lehetett nem észrevenni, az a lassú tételben az angolokt már-már bántóan groteszk hangszíne – és ilyenkor mindenfajta indoklás, mentegetőzés hiábavaló, az összteljesítményt rontotta!) Az első rész színvonalát meg sem közelítő második részben azon szomorkodtam: milyen kár, hogy március 23-án nem mindenki várta végig – a Vengerov dedikálásának következtében irgalmatlanul elnyúlt szünet után – a koncertet. A megfogyatkozott közönség előtt felcsendült Schumann: I. szimfónia ugyanis méltóbb és realisabb képet adott az zenekar jelenlegi tudásáról-felkészültségéről.

* * *

Következő nap, bizonyára eme élmények hatására, örömmel és érdeklődéssel vártuk János Amigót a **Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar** élén. A Zeneakadémián rendezett koncert első felében de Falla művei szerepeltek: A háromszögletű kalap két szvitjét követően, Gál Erika szólójával a Hét spanyol népdal csendült fel. Szünet után Schumann: IV. szimfóniája került előadásra.

János Amigo elégedett lehetett a zenekarral; ami számára a legfontosabb volt, abban értő partnerekre talált: étellel-teli tételek igazolták, hogy tempóválasztásait meggyőződéssel fogadták a muzsikusok, a tempóváltások, a ritmikus-metrikus karakterek pregnáns megjelenítése is gyümölcsöző összmunkáról tanúskodott. Jól érvényesült a briliáns hangszerelés, mintha valamennyi játékos élvezte volna a változatos hangzás megjelenítésében való részvételt. A Hét spanyol népdalt kevesebb lelkesedéssel és értséssel hallgatta a közönség, s méltán: nehéz követni a vokális tételeket, ha nem tudjuk, miről szólnak. Tehát maradt az öncélú tobzódás a hangszerelési finomságokban, amelyeket ezúttal Gál Erika szép hangja tovább gazdagított. Gyönyörködni mindenképp lehetett – anélkül, hogy kritikusan értékelhettünk a hallottakat. Mert felelőtlenség lenne megkísérelni annak megállapítását: vajon szándékos volt-e valamennyi színváltás, vagy pedig csupán csak így sikerültek bizonyos részletek. Mindenesetre, a nyilvánvalóan díszítés-jellegű fordulatok következtében sztereotip megszólaltatása egyaránt enged végiggondoltságra következtetni – s arra is, hogy a vokális gesztust elsődlegesen hatás-effektusként értékelte az énekes. Színfoltnak érdekes volt – nem lenne felesleges (csakúgy, mint bármely vokális műsorszám)

mot) szöveg-fordítás segítségével még közelebb hozni a hallgatóságához.

A műsor második félideje egyértelműen esést jelentett – kiderült, hogy a dirigens korántsem szándékozik aktívan beleavatkozni a ténylegesen felcsendülő hangzásba. Kétségkívül ismeri a művet – de ezúttal hasznosabb lett volna, ha inkább kottából vezényli, amennyiben emlékezetből semmiféle „aktuális” kérés nem jutott eszébe. Szinte együtt lélegzett a zenekarral – ám sohasem járt előttünk tervezésben, elképzelésben, s azt a „helyzeti előnyt” sem használta ki, hogy ő, középről, másként hallja a szólamokból kialakuló egészet, mint bármelyik hangszeres. Így utánjátszássá, a hallgatók részéről újrhallgatássá devalválódott az, ami – valamivel több aktív figyelemmel – élménnyé lehetett volna.

* * *

Kétségkívül „böjtös” koncertet kapott a **Rádiózenekartól** április 12-én az Olasz Kultúrintézet közönsége: egyaránt mértékletes gyönyörködnivalót kínált mindkét Haydn-mű, az f-moll (La passione) szimfónia és A Megváltó utolsó hét szava a keresztfán oratórium. Kovács László vezényletével valóban „kisparti” lépett fel a szimfóniában – tehát nemcsak a létszámot tekintve, hanem a zene intenzitását, élményszerűségét illetően is. És szünet után is jóformán csak a létszám növekedett, a szólistákkal (Kiss Rózsa, Bardocz Erzsébet, Basky István és Moldvay József) és a MR Énekkarával, intenzívebb figyelemről ők sem tudtak gondoskodni.

Aki máskor nemigen érti, miért kell a történeti zenéket afféle hangzó múzeumhoz hasonlítani, ezúttal megtapasztalhatta; csak és kizárólag kívül lehetett maradni azon a bűvös körön, amely élő-koncertek alkalmával, jó esetben közös áramkörbe vonja a jelenlévőket. (Aki tehát rádiókészüléken keresztül hallgatta a közvetítést, semmiről nem maradt le – legfeljebb otthon kényelmesebb körülmények között minősíthette kellemes háttérzenének a két művet.)

Élmény- és ingerszegény előadás volt, mely valószínűleg senkinek sem okozott őszinte örömet; a művek aligha „felcsendültek” – legfeljebb „elhangzottak”. Rövidzáratok sorát regisztrálhatjuk; Kovács László ezúttal „mintha” irányította volna az együttest (bizonyára számára is nyilvánvaló volt, hogy ugyanez a hangzás az ő közreműködése nélkül is létrejöhetett volna), s ki-kimagára maradt a szólamával, hiszen nyoma sem volt olyan kialakuló egésznek, melyben megtalálta volna játéka funkcióját-értelmét.

Így, egész egyszerűen, inkább taszítólag hatott a közönyös-közömbös előadás – legfeljebb olyanokat üdíthetett fel (mint kikapcsolódás, nem pedig mint kompozíció vagy interpretáció), akik ily módon tudták függeszteni dolgos hétköznapjukat. Ehhez pedig felesleges a nagyevű szerző, a rangos apparátus – hangzó tapétát, szükség esetén bárki talál magának...

Az ilyesfajta élménytelen koncertek kérdőjelezik meg az élő-előadások rangját (néha: funkcióját) – s járulnak hozzá ahhoz, hogy a nagyközönség mindinkább mesterséges táplálékkal, hangfelvételekkel éljen. Márpedig a kétféle zenehallgatási mód nem felcserélhető, egyik nem helyettesítheti a másikat – s ha mégis azt teszi/teheti, marandóan károsul a zenei élet.

* * *

A Bartók-év tisztelgő koncertjét a Mesterbérlet 3. estjével adta, április 20-án a **MÁV Szimfonikus Zenekar**. A Művészetek Palotájába szép házat vonzott e rendezvény; Mozart: A varázsfuvola – nyitánya után két sztár-szólistával (Kelemen Barnabás és Fenyő László szólójával) került előadásra Brahms Kettősversenye, majd Bartók Concertója csendült fel.

Gesztus-értékűnek tekinthető, hogy a koncert díszvendégének tekintették Vásárhelyi Gábort, Bartók jogutódját, akinek neve a Bartók-évben ugyancsak széles körben vált ismertté (a mérleg egyik serpenyőjében a Csalán úti Bartók-ház felújításának időt-energiát-pénzt nem kímélő, tiszteletreméltó vállalkozásával – a másikban a színpadi művek rendezésével kapcsolatos kifogásaival, letiltásaival). Gesztus-értékű az is, hogy ezúttal került átadásra a Magyar Művészetért Díj Kuratóriumának és a Herendi Porcelánmanufaktúra Részvénytársaságnak a Bartók-Béla emlékdíja (ami emléklap kíséretében egy herendi Bartók-szobrot és két – nem Bartókkal kapcsolatos tematikájú – bibliofil kötetet jelent).

A Bartók előtti tisztelgés ténylegesen a Concerto megszólaltatásában fejeződött ki. Egy ismert kompozícióban, amelyet ki-kimagannyiszor hallott/hallgatott korábban, koncerteken, hangfelvételeken egyaránt. Ismert-népszerű mű előadásakor az is kockázatot jelent, hogy van (nem is kevés) összehasonlítási alap – akkor is, ha a hallgató nem ilyen céllal-szándékkal ül be a koncertterembe. Nyilvánvaló: a felvételekkel nem lehet vetekedni – ugyanakkor mégis olyasmint kell produkálni, ami által megkérdőjelezhetetlen az ott-és-akkor megszülető in-

terpretáció létjogosultsága. E gondolat megemléztetését épp az indokolja, hogy ennek a Concertónak – volt létjogosultsága!

Nincs érdemi jelentősége annak, hogy utánanézzünk az adatoknak, korábban mikor/hányszor szerepelt a zenekar műsorán e mű; annál is inkább, mivel a statisztikai adatból nem derülne ki, hogy a mostani tagok közül hány játékos vett részt a korábbi előadásokban.

Mindenesetre, a jelenlét, a különböző léptékű folyamatokból a műegész megszólaltatására való törekvés hatásos és eredményes volt. Nem titkolom: olyasmiket is kihallottam-meghallottam, amely mozzanatokra korábban nemigen figyeltem fel, tehát vélhetően nemcsak nálam gazdagították az értő műismeret „holdudvarát”. Emlékezetesek az érzékenyen „meglépett” kvartok, melyek Kékszakkállú-asszociációkat is ébresztettek, s a könnyek tava atmoszférája is többször kísértett... Vélhetőleg az előadók számára is emlékezetes marad ez a szereplés, mert a hatás alól játék (a saját szólam előadása) közben sem vonhatja ki magát a vérbeli muzsikos.

Kiváltképp, miután részesei lehettek az est legemlékezetesebb produkciójaként, Brahms Kettősversenyének, melynek ritka élményét a szólisták egyéni teljesítményén és összjátékán túl az a zenei és technikai perfekció adta, melynek köszönhetően nyilvánvalóvá vált: egyetlen pillanat értékét sem csökkenti üresjárat.

Ismét bebizonyosodott: a koncert-minőség jótékonyan kárpótol a tömegközlekedés okozta kellemetlenségekért.

* * *

Április 24-én sokáig emlékezetes koncertben részesítette hallgatóit (köztük a Dohnányi-bérlet tulajdosait) a **Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara** (s remélhetőleg, hasonló élményt okoztak másnap a Mahler-bérlet estjén). Ilyen alkalmakkor kaphatjuk vissza az élő-zene hatásába vetett hitünket! Olyan csoda történt, amely megmagyarázható.

Az együttes élén álló Kovács János képes volt a zenekart oly módon inspirálni, hogy ne ismételt eljátszásként szólaltassa meg az ismert műveket, hanem ugyanolyan lelkesedéssel, mint amilyenel a ritkán hallhatóhoz közeledtek. Beethoven II. és VIII. szimfóniája keretezte a műsort, közben Jandó Jenő szólójával csendült fel Lisztől a Magyar fantázia, valamint (eltérés a koncertkalendáriumban meghirdetetthez képest) a Fantázia Beethoven Athén romjai című kísérőzenéjének témáira.

Olyan estet hallhattunk, amelyet mindenki a magáénak érzett: a karmester, a zenekar, a szólista – s nem utolsósorban a közönség, a hazaiak mellett szép számban megjelenő külföldiek is.

Kovács János ismét varázsol; a műegészek ismeretében képes volt mozdulataival egyszerre a zenei folyamatokat irányítani, s a játékosokat, akik láthatóan-hallhatóan igyekeztek mindenben követni az utasításokat. Nemcsak a hangzásképp volt változatos (a mindenkor elhithető erejű tempókban karakterek sorjáltak, helyükön voltak funkciójukban is a tematikus-melodikus és a kíséző jellegű anyagok, viszonylag széles dinamikai keretek között), hanem a hangszerelés ezerszínű szötte is gyönyörködtetett – még akkor is, ha nem mindig sikerült minden.

A két szimfónia valamennyi tételét önállóan megformált egységnek éreztük (a tétel-szünetek hosszúságát korántsem zenei szempontok befolyásolták – de nem is a közönség elcsendesedése irányította).

Komolyan vett muzsika értéke vált nyilvánvalóvá – volt humor, szellemesség is, nem kevés. Ismét kiderült: másként játszik, aki tökéletesen tisztában van szólama rangjával-jelentőségével, funkciójával. Szándékosan megmosolyogtató volt a „metronóm”-tétel, s másfajta szellemi sziporkát villantott fel a D-dúr szimfónia fináléjának kezdete. Azért fontos ezt hangsúlyozni, mert túl a dirigens irányításának követésén, értőn-aktívan vettek részt a formálásban az előadók.

Kiderült: a csellószólam (mely kétségkívül a legmagasabb szintű muzikalitásról tett tanúságot) hajlik afelé, hogy szinte csak markírozza a hibátlan elképzeléseket, kevésbé intenzív hangképzéssel. (Van ellenpélda is: a Magyar fantázia kezdetén szívet-dobogtató tónussal léptek be.) A brácsa és a II. hegedű példásan aktív játékkal biztosította a hangzástér azon erővonalait, amelyek hiánya hatástalanná tenné a többiek munkáját. A prím-szólam leginkább akkor van elemében, ha dallamot (lehetőleg szép hosszút) játszhat, énekelhet; ha a kifejezés érdekében deklamálni kell, gyakran „kicsorbul” a hangzás, s a gazdag artikulálás közben, bizony, csúnya-kemény, „kiszóló” hangok is feltűnnek.

Általában érzékenyen követték a dinamikai történéseket a fúvósok is, akik közül főként a rezesek jeleskedtek, bár sok szép melodikus fordulattal gyönyörködtettek a fafúvósok is.

Jandó Jenő méltán kedvelt szólista valamennyi zenekarunknál; a repertoár alapos ismeretében szinte karmesteri gondossággal figyel szólama előadása közben is a

partnereire; problémás pillanatokban szinte észrevétlenül „segít”, a tapasztaltabb biztonságával segítve mindenkori partnereit. Most ilyesmire nemigen volt szükség; a figyelem kölcsönös volt, úgyhogy inspiráló légkörben olyan előadás született, amely reprezentálta a nagyvilág hírhedt zenészét, annak vállalt, kifejezésre juttatott magyarságával. Jandó briliáns játékában a virtuozitás a szerzői szándéknak megfelelően egyaránt tudott feszültséget-hordozó és színező-díszítő jellegű lenni; érezhettük a kivételesség gesztusát – anélkül, hogy a kivitelezésben érződött volna a szólam nehézségéből bármi.

Főként a ritkaságok kedvelői örvendezhettek az „Athén romjai” fantáziának – no és a zenekari játékosok, akik már készültek a meglepetésre: a hosszúra nyúlt koncert végén futotta erejükből briliáns ráadásra, Beethoven: Törökindulójára, amely a Liszt-fantáziára rímelt vissza.

Lelkesedés – korántsem lebecsülendő érzés, hiszen becsvágynál is eredményesebben sarkallhat mindegyre szebb-jobb interpretációkra. És megható volt látni az elégedett mosolyt, melyet a jól végzett munka csalt, szinte észrevétlen, a játékosok arcára. Kovács János pedig megérdemelte a lelkes ünneplést – további visszajelzését annak, hogy eredményes törekvése értő fülekre talált.

* * *

Ritka vendéget köszönhetett a Zeneakadémián a publikum április 26-án: a **BM Duna Szimfonikus Zenekart**. Deák András vezényletével romantikus operaestet adtak, melyen – abc-rendben – Balatoni Éva, Bándi János, González Mónika, Kálmándi Mihály, Kelemen Zoltán és Lukács Gyöngyi énekel.

A tervezett 22 műsorszámból 21-et szóltattak meg – oly magasrendű szórakoztatás-ként, hogy óránkra tekintve alig akartunk hinni a szemünknek: 10 óráig tartott a koncert.

Az est műsorán többségükben operaslágerek szerepeltek, de pódiumon ritkán hallható számoknak is tapsolhattunk. Leoncavallo: Bajazzók – prológiájával Kelemen Zoltán ígéretes estét sejtetett, s várakozásunkban nemigen kellett csalódnunk. Bándi János emlékezetesen énekelte Canio áriáját, a Rigoletto „Kesztyűáriáját”, a betegségből nemrégiben felgyógyult González Mónika Liu (Turandot), Violetta (Traviata) és a Píllangókisasszony népszerű áriáit szóltattatta meg, Kálmándi Mihály az Álarcosbál Renéjét és Rigolettót idézte színpadra, Lukács Gyöngyi pedig Tosca imájával, a Gioconda-beli méregáriával és A végzet

hatalma „Pace” áriájával varázsolta opera-színpaddá a pódiumot. Hallhattunk duettek s fináléként kvartettet (a Rigolettóból, természetesen) – s közben zenekari számokat. Gounod: Faustjából a baletzenét, Mascagni: Parasztbecsületének és Puccini: Manon Lescaut-jának intermezzóit olyan interpretációban szóltatták meg, hogy aligha tekinthető bármelyik is énekest-pihentető „közjátéknak”.

A zenekar, mely legtöbbször „otthon” lép fel, vagyis a Dunapalota színháztermében, speciális akusztikai körülményekhez szokott. A színpad adottságaiból következően, maximált létszámmal kell megoldaniuk az aktuális feladatokat (mely programok némelyikét számlálhatatlan alkalommal kell megszólaltatniuk). A Zeneakadémia pódiumán, kényelmesen elhelyezkedve, arra törekedtek, hogy hasonló hangzásképet jelenítsenek meg. Tehát, koncentrált-magvas játékkal, tónusos hangokkal betöltötték a nagytermet.

Miután az első részt az 1. sorból hallgattam, szünet után szándékosan hátul kerestem helyet, s örömmel tapasztaltam, hogy a hangzás-minőség érdemben nem változik.

Különösen értékelendő ez, mivel arra vall: a zenekar tudatosan törekszik a mindenkori (minden körülmények közötti) színvonalas muzsikálásra, hiszen a közönség alkalmanként változik – tehát egyszeri élményként kell tálni az olyan műsort is, amelynek ismételt megszólaltatása a játékosok számára korántsem jelent újdonságot.

Nem voltak tehát felületes formarészek, indifferens töltőszólamok – mintha „tétje” lett volna ennek a szereplésnek. S volt is: a hallgatóság ünnepi estként könyvelte el a koncertet, tehát várhatóan a továbbiakban is hűséges marad a zenekar rendezvényeihez.

Az őszinte-lelkes taps megbízható visszajelzés; nemcsak a közönség-kedvenc sztároknak szólt, hanem a zenekari számoknak is, melyeket a játékosok „főszerepként” éltek meg. Harmónikus légkör (akkor is, ha előfordulnak apró „technikai” problémák), szép muzsika, az ünnepi légkört teljesítménnyel megeremítő művészek – amikor a szolgáltatás nem pusztán a kikapcsolódást vagy a szórakoztatást célozza, hanem értékeket közvetít. Sok ilyen estére lenne szükség, s a magaskultúra (legalábbis egy szelete) visszaépülne a nagyközönség személyesen megélt hétköznapijaiba, tartalmasabbá téve, megnevesítve azokat!

Fittler Katalin